

Fältbiologernas miljöpolitiska plattform: rovdjurspolitiskt program

*Antaget av riksårsmötet 2012 i Järna. Reviderat av riksårsmötet 2013 i Visby samt av
riksårsmötet 2025 i Upplands-Bro.*

Generella ståndpunkter

Svenska rovdjur och vilt ska uppnå gynnsam bevarandestatus. Predatorer, särskilt toppredatorer, har en särskilt inflytande i ett ekosystem där de påverkar trofiska interaktioner och balanserar andra faktorer, biotiska som abiotiska, i våra ekosystem. En lång historik av rekreationell jakt och avverkning av viktiga biotoper har lett till att många svenska rovdjur ej har gynnsam bevarandestatus. Uppnås inte denna status, eller om arterna finns upptagna på den nationella rödlistan bör de i allmänhet inte jagas. Undantaget för detta är skyddsjakt.

Fältbiologerna anser att jakt alltid ska i första hand anses som en del av naturvårdsarbetet och bör inte betraktas som ren rekreation. Viltförvaltningen ska således utformas för att uppnå de svenska miljömålen. Den jakt som förs i Sverige ska gynna rika viltstammar och värna om de ekosystemtjänster som följer av detta. Viltförvaltningen ska utformas med hänsyn till andra samhällsviktiga näringar såsom boskapshållning, jord- och skogsbruk där samexistens mellan näring och viltpopulationerna ska värnas. Viltets påverkan på både naturtyper och andra arter ska beaktas i viltförvaltningen.

God jaktetik ska följas då det är viktigt för det generella djurskyddet och att djur inte skadeskjuts. Vi ser att jakten måste ske på ett varsamt och respektfullt sätt gentemot både djur och ekosystem. Detta ställer i sin tur höga krav på både jaktutbildningar och tillsynen av jakt. Fältbiologerna ställer sig generellt emot löshundsjakt, åteljakt och jakt med fällor. Vi anser att dessa jaktformer endast bör förekomma i undantagsfall under ledning av länsstyrelsen.

Varg

- Vargens (starkt hotad, EN) status som "strikt skyddat djurart"¹ under Bernkonventionen måste upprätthållas tills dess att stammen bedöms livskraftig i alla europeiska länder där ett vargbestånd finns.
- Den svenska vargstammen är kraftigt inavlad. För att introducera ny genetisk mångfald till den svensk-norska vargstammen rekommenderas satsningar på

¹ Vargen har inte längre denna status efter sommaren 2025.

etableringen av "vargkorridorer" och andra naturliga vandringsmöjligheter som möjliggör genetisk utbyte med den starkare finsk-ryska vargstammen. Etableringen av vargkorridorer måste ske i samråd med berörda lokalsamhällen och med särskilt hänsyn till renskötseln. Rovdjursförvaltning och kopplat lagstiftning ska utvecklas och tillämpas med hänsyn till toleransnivån på 10% förluster årligen för renskötseln.

- Styrmedel inom jordbrukssektorn bör anpassas så att ekonomisk förlust till följd av skador på bruksdjur från vargangrepp inte avsevärt påverkar verksamheten.
- Skydd och återskapande av habitat och födovävar är ett kritiskt viktigt steg i att motverka individa vargars angrepp på betesdjur, möjliggöra långsiktigt hållbar etablering av vargstammen i renbetesområdet samt ge vargstammen de nödvändiga förutsättningarna att nå livskraftig status.
- Skyddsjakt är endast i ett fåtal fall en preventiv åtgärd för att hantera vargangrepp. För att minska risken för boskapsdjur att utsätts för vargangrepp ska inköp av elstängsel subventioneras för lantbrukare, och bruksdjur såväl som vallhundar rekommenderas hållas inne om nätterna i möjligaste mån. Om en varg återkommer flera gånger för att riva tamdjur vars skydd varit tillräckligt kan skyddsjakt få förekomma. Dock måste hänsyn till olika flockar och deras olika kulturer gällande val av byten tas. Forskning visar att vissa flockar är mer benägna att fälla boskap än andra, samt att benägenheten att göra det kan öka och föräldradjur skjuts av och ungdjur lämnas kvar.
- Vargar som tidvis uppvisar oskyggt beteende är inte nödvändigtvis en fara för människor eller tamdjur. Om de blir ett problem bör man i första hand försöka skrämja vargarna. Framförallt är det viktigt att de inte lär sig att associera människor med mat, och att skyddsjakt föregås av noggrann inventering för att inte fel djur ska skjutas bort.
- Den illegala jakten på varg måste stoppas. I många av fallen hittas inte tjuvjägarna. Fältbiologerna kräver ökade insatser för att hitta förövarna och att fallen går till domstol.

Björn

- Björnen är nära hotad (NT) och bör tillåtas att öka i antal och ges möjlighet att återtablera sig över landet.
- Eventuell licensjakt på björn bör bedrivas med större varsamhet och hänsyn till lokala förekomster av björn. Åteljakt bör ej bedrivas, då det finns risk att björnhonor skjuts från sina ungar.
- Liksom hos vargen kan det förekomma att björnar tidvis är oskygga och närmar sig människor. Det är särskilt viktigt att björnen inte lär sig associera människor med mat.

och att hundar hålls i koppel när de tas ut i områden där björnar vistas, för att undvika angrepp och därmed förebygga instanser av skydds jakt.

Lodjur

- Ökningen i lodjursstammen (sårbar, VU) är gynnsam för ekosystemet, och stammen måste få goda förutsättningar att fortsätta öka i antal och etablera sig i södra Sverige genom fortsatt begränsad licensjakt.
- Majoriteten av skydds jakt på lo sker i renbetesområdet som följd av angrepp på renar; likt vargens fall är detta en följd av ökad tryck på viktiga bytesdjur som rådjur. För att minska trycket lodjuret orsakar på tamrenar och därmed instanser av skydds jakt på lodjuret är återskapelse av habitat för den och dess bytesdjur nödvändigt.
- Antalet lodjur som skjuts under en eventuell licensjakt bör sänkas. För att säkerställa att föryngringar i lodjursstammen hålls på god nivå är det särskilt viktigt att licensjakt ej bedrivs på könsmogna honor eller deras ungar.
- Fällfångst av lo orsakar mycket stress och lidande och bör därmed förbjudas som jaktteknik i hela landet

Järv

- Järven (sårbar/VU) i Sverige tillhör samma stam som Norges, men lider av begränsad genetisk mångfald. Det är viktigt att stammen har möjlighet för återetablering samt genetiskt utbyte med den finsk-ryska stammen och jakt på järv ska därför regleras starkt.
- Antalet järvar som skjuts under licensjakt får inte öka snabbare än populationens ökning.
- Licensjakten på järv ska bedrivas för att i högsta möjliga mån minimera skydds jaktens påverkan på föryngringar.
- Järven är idag begränsad till renbetesområdet i framförallt fjällen och i viss mån södra norrlands skogsland. Stammen bör få möjlighet att öka och sprida sig utanför renbetesland och etablera sig i skogar längre söderut och österut i landet.

Kungs- och havsörn

- Båda örnarterna² bör ges utrymme att öka i antal. Bättre åtgärder behövs för att förhindra avverkning av boträd med omgivning samt att skogsområden med lämpliga

² Kungsörn: Nära hotad, NT. Havsörn: Nära hotad, NT

boträd ges bättre skydd. På senare tid har kungsörnen utsatts för tjuvjakt i framförallt fjälltrakterna. Starkare åtgärder måste vidtas för att förhindra detta.

- Kollisioner med tåg utgör ett särskilt hot för båda örnarterna, som äter kadaver på tågräls och sedan blir påkörda. För att minska risken som tågtrafiken utgör för vilt och för örnar ska mer djurpassager och viltstängsel byggas längs tågrälsen. Tiden som kadaver får vara liggandes på räls ska förkortas.
- Även olyckor med kraftledningar och transformatorer är ett särskilt hot mot båda örnarterna. Reflexer bör monteras på kraftledningar i områden där örnen förekommer.
- Blyförgiftning förblir ett problem för havs- och kungsörnar som äter kadaver kontaminerade med bly. Förbudet mot blykulor och blyhagel ska utvidgas från att enbart vara förbjudet för användning vid våtmarker och omfatta flera former av blyammunition i enlighet med rekommendationer från europeiska kemikaliemyndigheten ECHA.
- Halter av polycykliska aromatiska kolväten minskar i havsörnen (dock inte tumlare eller sillgrissla) men halterna av hexa- och hepta-BDE, terpentener och andra potentiellt hälsofarliga ämnen (CEC) ökar. Skärpt kemikalielagstiftning är nödvändig för att hålla havsörnens gynnsamma status.

Utter

- Uttern (nära hotad, NT) bör ha möjlighet att öka i antal och sprida sig i de delar av landet där den ännu saknas eller är fåtalig. Åtgärder bör vidtas för att gynna uttern, framförallt restaurering av vattendrag och byggande av säkra vägpassager för att förhindra trafikdöd.

Säl och skarv

- Säl³ och skarvs⁴ predation på sill och strömming har ökat i samband med de respektive populationernas återhämtning men även påverkats av överfiske ute till havs. Jakt kan vara en kortsiktig lösning men för att bygga hållbara ekosystem och möjliggöra hållbart kustnära fiske måste industrifisket minska.
- Jakt på säl och skarv måste regleras så att bestånd når en god bevarandestatus och behåller sin ekologisk funktion.
- Säl och skarv äter fisk med höga fetthalter och ackumulerar därmed många miljögifter i deras egna fettreserv. PFAS-ämnen, inklusive PFOS och PFOA-ämnen, är ett särskilt problem och finns i ökande halter i sälar. Även kvicksilverförgiftning är ett ökande problem för djur i norra Östersjön. Skärpt kemikalielagstiftning på nationell såväl som EU-nivå är nödvändig för att dessa djur ska överleva.

³ Knubbsäl: Livskraftig (LC) i landet men Östersjöpopulationen är Starkt hotad (EN)
Gråsäl: Livskraftig (LC). Vikare: Nära hotad (NT)

⁴ Anser storskarven, som är Livskraftig, LC

Älg

- Med tanke på de kraftigt minskade älgbestånden (nära hotad, NT)⁵ ska särskild hänsyn tas till att bevara älgstammen i Sverige. Vi menar att skogsindustrin bör bli bättre på att minska betesskador med andra medel än avskjutning eftersom att detta är en bidragande faktor till älgstammens minskning.

⁵ Preliminär bedömning, kan ändras när officiella bedömingen kommer 2026.